

› OPSTELLEN VAN PORTEFEUILLEROUTEKAARTEN

EXPERTISECENTRUM VERDUURZAMING ZORG |

› INHOUD

- 01. WELKOM EN PROGRAMMA**
- 02. VOORSTELRONDE**
- 03. ACHTERGRONDEN KLIMAATAKKOORD**
- 04. EXPERTISECENTRUM VERDUURZAMING ZORG**

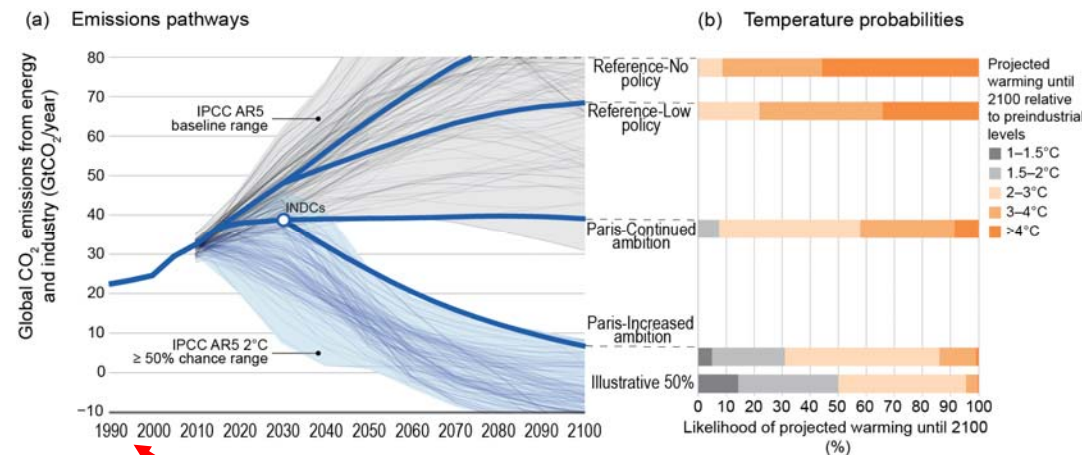

› PROGRAMMA

- › 8:45 - 9:00 Inloop
- › 9:00 - 9:20 Welkom en voorstelrondje (Roberto)
- › 9:20 - 09:40 Achtergronden klimaatakkoord (Roberto)
- › 9:40 - 10:00 Doelstelling van de bijeenkomst en het EVZ (Adriaan)
- › 10:00 - 10:20 Pauze
- › 10:20 - 11:00 Handleidingen en voorbeelden care en cure (Adriaan en Stefan)
- › 11:00-11:40 Tools care en cure (Judith en Stefan)
- › 11:40-12:00 Vragen
- › 12:00 Afsluiting en lunch

› ACHTERGRONDEN KLIMAATAKKOORD EUROPEES NIVEAU

- › Klimaatakkoord van Parijs 2015
 - › Opwarming beperkt te houden tot 1,5 graad
 - › Lidstaten maken nationale klimaatplannen
- › Green Deal EC
 - › Einde aan subsidies voor fossiele brandstoffen
 - › Fonds om transitie eerlijk te laten verlopen
 - › CO₂-heffing aan de grens van Europa
 - › Energiesector moet hernieuwbaar worden
 - › Schone en betaalbare alternatieven voor vervoer
 - › Etc.

Referentiejaar is 1990

› ACHTERGRONDEN KLIMAATAKKOORD EUROPEES NIVEAU

- › Klimaatwet EC (Timmermans)
 - › Doelstelling “in 2050 klimaatneutraal zijn” juridisch vast te leggen
 - › Goedkeuring van EP en de lidstaten moet nog plaatsvinden
 - › Mechanisme om de vooruitgang bij te houden
 - › Om de vijf jaar wordt de vooruitgang geëvalueerd
 - › De commissie kan dan elke vijf jaar de emissiedoelen op eigen initiatief aanscherpen
 - › De commissie kan aanbevelingen doen aan lidstaten als hun inspanningen achter blijven
- › Daarnaast de Energy performance of buildings directive (EPBD) en de Clean energy for all Europeans package
 - › To facilitate the transition away from fossil fuels towards cleaner energy
 - › To deliver on the EU’s Paris Agreement

vrijdag 6 maart 2020 | Opstellen van portefeuilleroutekaarten

› ACHTERGRONDEN KLIMAATAKKOORD

NATIONAAL NIVEAU

- › Klimaatakkoord 28 juni 2019
 - › Vijf sectortafels 1) Gebouwde omgeving, 2) Mobiliteit, 3) Industrie, 4) Landbouw en landgebruik, 5) Elektriciteit
- › Klimaatwet 2 juli 2019
 - › CO₂-emissiereductie 49% in 2030 en 95% in 2050 t.o.v. 1990
 - › Volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050

› ACHTERGRONDEN KLIMAATAKKOORD GEBOUWDE OMGEVING

- › Gebouwde omgeving
 - › Woningbouw, utiliteitsbouw
 - › Wijkgerichte aanpak (Bevoegdheden en doorzettingsmacht voor gemeenten)
 - › Maatschappelijke vastgoed (o.a. zorg, RVB, VNG, IPO, Politie, PO en VO, MBO, HBO en WO, sport monumenten)
- › Maatschappelijke vastgoed portefeuille routekaart
- › Sector regelt de monitoring
- › Indien onvoldoende voortgang dan aanvullende maatregelen
- › Wettelijke eindnorm voor energieprestatie van gebouwen in 2050 uitgedrukt in kWh/(m².jaar)
 - › De eindnorm wordt ingevoerd op 1 januari 2021

› AANLEIDING: GREEN DEAL ZORG 2.0

- › Green Deal Verduurzaming Zorg 2.0
 - › CO₂-emissiereductie
 - › Circulaire bedrijfsvoering
 - › Medicijnresten uit afvalwater
 - › Gezond makende leefomgeving en milieu
- › Veel ondertekenaars
 - › Brancheorganisaties
 - › Individuele zorgorganisaties
 - › Overige partijen

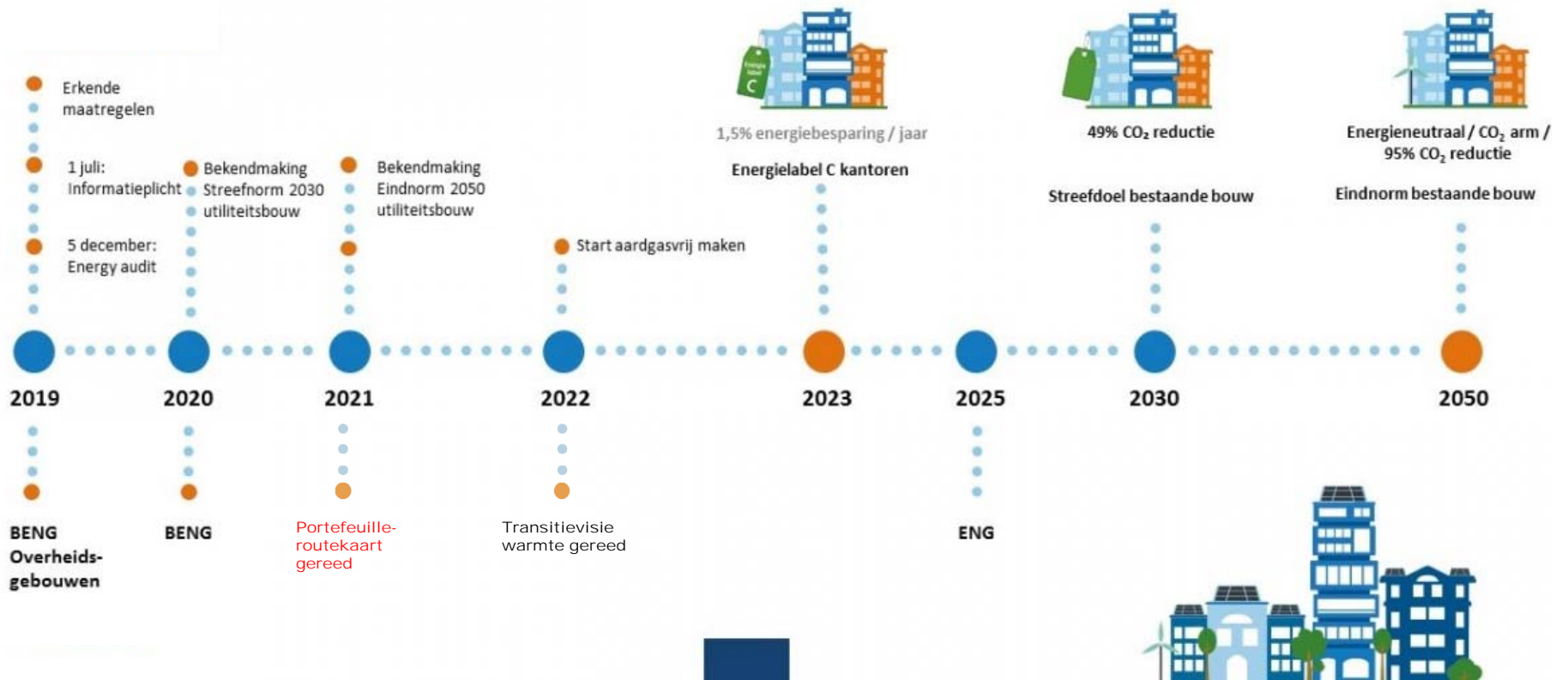

› TWEE SOORTEN BELEID

- › Klimaatbeleid is primair CO₂ emissiereductie gedreven
 - › Voor de gebouwde omgeving alleen gericht op directe CO₂ reductie = gasreductie
- › Energiebeleid is primair energiereductie gedreven (wettelijk)
 - › Gaat om het volledige energiegebruik van een gebouw
 - › NTA8800 en BENG-eisen (aanwijzing via bouwbesluit per 1-1-2021)
 - › Per 2023 ook voor bestaande kantoren verplichting label C
 - › Activiteitenbesluit (erkende maatregelenlijst)
- › Portefeuilleroutekaart richt zicht op directe en indirecte CO₂-emissiereductie
 - › Concrete doelstelling voldoen aan wettelijke eisen en voor de directe emissie

PLANNING BELEID DUURZAME GEBOUWEN

› KLIMAATAKKOORD = DIRECTE EN INDIRECTE CO₂-EMISSIE DOELSTELLINGEN

- › Doelstelling voor de gebouwde omgeving vanuit het klimaat akkoord
- › 50% **Directe** CO₂-emissiereductie in 2030 en 95% in 2050
- › Directe CO₂-emissie is de emissie van de eigen opwekking (op eigen perceel)
 - › Verbranding fossiele brandstof
- › Afgeleide doelstelling: reductie **indirecte** emissie = elektriciteitsgebruik

Klimaatakkoord volgt IPCC systematiek: emissies waar ze daadwerkelijk plaatsvinden ('schoorsteenbenadering').

› VISIE EN STRATEGIE NAAR EEN CO₂-ARME GEBOUWVOORRAAD IN 2050

- › Kosteneffectieve maatregelen
- › Op natuurlijke momenten:
 - › **aanpassen** van installaties en gebouwdelen (vooral cure)
 - › **muteren** naar nieuwbouw met een energieprestatie boven wettelijk minimum (bijna energieneutraal)
- › Gebruik energie (elektriciteit):
 - › Reduceren gebruik door efficiënte apparatuur
- › Gasgebruik vergaand reduceren (vraagreductie, alternatieven voor stoomproductie, afbouwen WKK installaties)
- › Zoveel mogelijk gebruik maken van lokale duurzame energiesystemen (wijkgerichte aanpak).

› **VORMVEREISTEN**

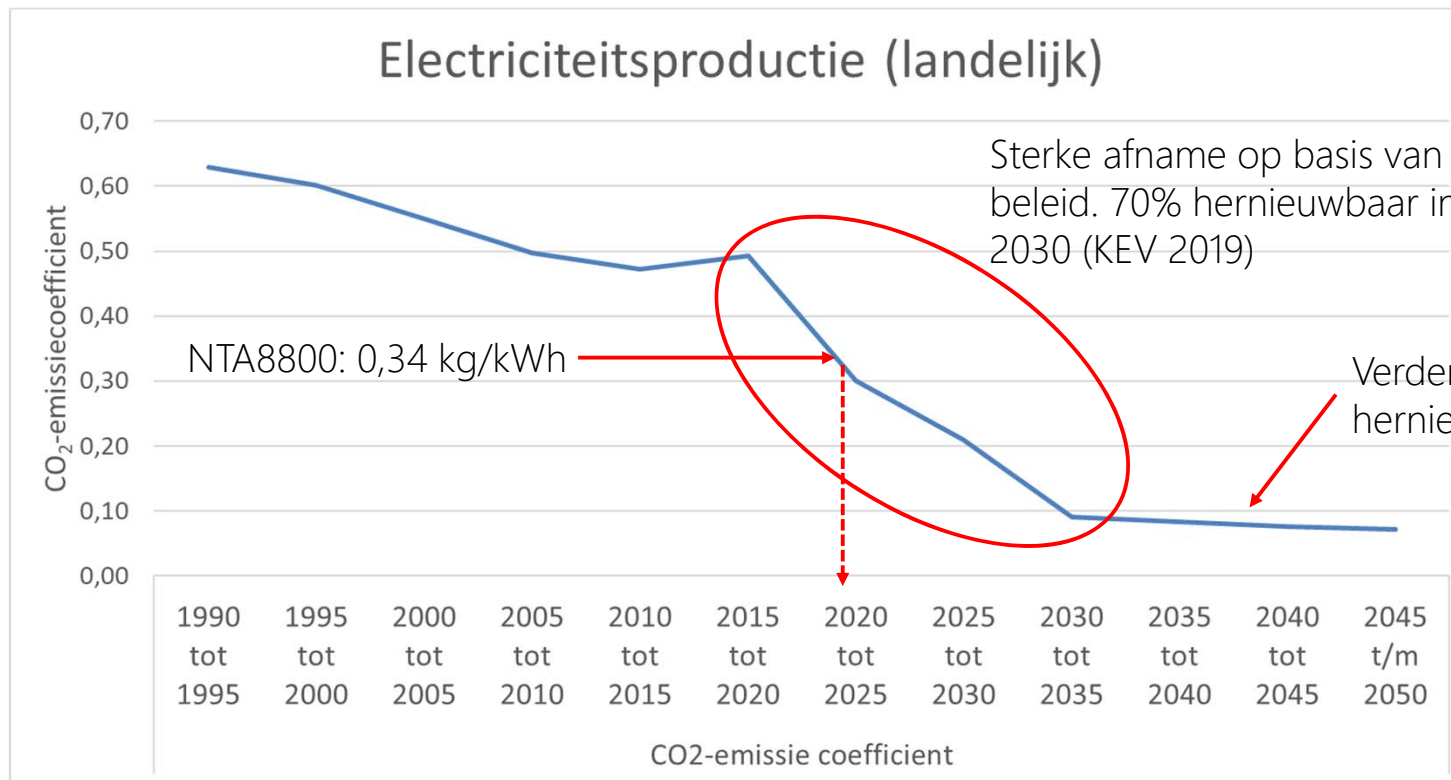
KLIMAATAKKOORD M.B.T. SECTORALE ROUTEKAART

- › Aan de sectorale routekaarten worden onderstaande inhoudelijke eisen gesteld:
 - › Visie en een strategie
 - › Planning voor de verduurzaming van de gebouwenvoorraad van de sector,
 - › Voor het maatschappelijk vastgoed is 2,5 PJ additionele energiebesparing in 2020
 - › Huidige verbruik en doelverbruik in 2030 en 2050, in CO₂, het BVO in m², energielabels, bouwjaren en functies van gebouwen
 - › Voorstel voor het monitoren en verantwoorden van resultaten en voor het zo nodig tussentijds
 - › Voor de korte tot middellange termijn een financiële onderbouwing.
 - › Randvoorwaarden en eventuele knelpunten
 - › Duidelijke afbakening van de scope
 - › Overzicht van organisaties die zich hebben gecommitteerd aan de routekaart

CO₂-EMISSIEFACTOREN (KEV 2019)

	CO ₂ -emissie coefficient												Eenheid	Bron
	1990 tot 1995	1995 tot 2000	2000 tot 2005	2005 tot 2010	2010 tot 2015	2015 tot 2020	2020 tot 2025	2025 tot 2030	2030 tot 2035	2035 tot 2040	2040 tot 2045	2045 t/m 2050		
Electriciteitsproductie (landelijk)	0,629	0,601	0,549	0,497	0,472	0,492	0,300	0,210	0,090	0,083	0,076	0,071	kg/kWh _{el}	1990-2000: Herziening Duurzame energie 1990-2004, 2000-2020: CBS, 2020-2030: KEV 2019, 2030-2050: Extrapolatie KEV 2019 naar 95% duurzame opwekking in 2050
Aardgas	1,79												kg/m ³	Nederlandse lijst van energiedragers en standaard CO ₂ emissiefactoren, versie januari 2019
Warmte	47,2												kg/GJ _{th}	NTA8800, of kwaliteitsverklaring van een bepaald warmtedistributienetwerk
Koudelevering	58,3	55,7	50,9	46,0	43,7	45,6	27,8	19,4	8,3	7,7	7,1	6,6	kg/GJ _{th}	NTA8800, of kwaliteitsverklaring van een bepaald warmtedistributienetwerk
Biomassa (bm) voor met een vaste biomassa gestookte kachels en ketels	51,7												kg/GJ _{th}	NTA 8800
Stookolie	3,17												kg _{CO2} /kg _{olie}	http://www.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/Lucht (Air)/Update of the Netherlands list of fuels TNO-2014-R11919.pdf

STERKE AFNAME CO₂-EMISSIE ELEKTRICITEIT VERGAANDE INZET HERNIEUWBAAR

› DOELSTELLING PORTEFEUILLEROUTEKAART

- › De zorginstelling moet hier zelf echt iets aan hebben (MJHP/MJOP)
 - › Helder visie op verduurzaming
 - › Stip op de horizon, waar beweegt de organisatie naar toe
 - › Is geen statisch document maar wordt continu aangepast aan de actuele situatie en plannen
- › Kunnen worden gesommeerd tot een actuele sectorale routekaart
- › Worden mogelijk gebruikt bij de monitoring
 - › Gepleegde inspanningen
 - › Gerealiseerd eCO₂-emissiereductie
 - › KIP's o.a. kWh/m² en kWh/??
- › Enkelvoudig vastleggen meervoudig gebruik
 - › EED-rapportage
 - › Informatieplicht

› EXPERTISECENTRUM VERDUURZAMING ZORG WAARVOOR BENADEREN

Doelstelling:

bijdragen aan een efficiënte en effectieve versnelling van de CO₂-emissie reductie in de zorg om bij te dragen aan het Rijksdoel van 49% CO₂ reductie in 2030 als streefwaarde en 95% CO₂ reductie in 2050.

VRAAG STIMULATIE EN GOEDE VOORBEELDEN

- Informatieverzameling, analyse en verificatie
- Toepasbaar maken van de informatie via fact-sheets/case documenten
- Workshops
- Communicatieplan opstellen en uitvoeren

VRAAGBAAK-FUNCTIE

- Vraagbaakfunctie (om de sector laagdrempelig en effectief te ondersteunen inclusief adviezen op hoofdlijnen)
- Portefeuilleroutekaarten

STIMULEREN INNOVATIES

- Opstellen kennisontwikkelings-agenda
- Kennisleemtes 2019/2020 opvullen

Het uitvoeringsprogramma van het EVZ wordt mede vorm gegeven door de werk- en regiegroep duurzame zorg

vrijdag 6 maart 2020 | Opstellen van portefuilleroutekaarten

› VERDUURZAMINGSKAARTEN EN CASES

- › Goede voorbeelden zijn welkom
 - › Lever deze aan bij het EVZ
 - › Het EVZ kan hier inspirerende artikelen over laten opstellen en op de site plaatsen
 - › Er wordt gevalideerde informatie geplaatst vanuit de optiek van beslissers in de zorg
 - › Het worden geen reclame folders

› **BEDANKT VOOR**
UW AANDACHT

ROBERTO.TRAVERSARI@TNO.NL

TNO innovation
for life

